

Könyvjelző két fejezet között

Tegnap délután nyitotta meg kapuit a nemzetközi könyvvásár a Budapesti Kongresszusi Központban. Mától kedd estig írók, könyvkiadók, szakmai programok és a kiállítás könyvei várják a szakembereket és az érdeklődőket. A könyvkultúra és -kereskedelem hazai helyzetéről szól alábbi írásunk.

Ilyen show nem volt még, mióta áll a világ – legalábbis Magyarországon nem. Utoljára 1913-ban szerveztek hazánkban olyan nagyszabású könyvszakmai találkozót, mint most, április végén. Akkor a nemzetközi könyvszakma szövetsége rendezte meg konferenciáját, majd jött a háború, és kevésbé nyugodt elfoglaltságot találtak maguknak az olvasók meg a könyvesek. Az azóta eltelt időszak bemutatási, külföldi résztvevőket is megmozgató kiállításai részint egyedi alkalomnak, másrészt ellobbanó kísérletnek bizonyultak. A mostani budapesti találkozó mintegy ötszáz, a könyvszakmában érdekelt kiállító cég és szervezet seregszemléje.

Vásárok(ok)

A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének (MKKE) elnöke, Bart István tavaly szeptember 10-én írta alá a

A MEGJELENT KIADVÁNYOK ADATAI

Kiadvány-fajták	Kiadványok száma					
	1991	1992	1993	1991	1992	1993
Könyv	7210	7629	8458	91405,9	80988,5	72076,1
Füzet	923	908	712	8557,6	7110,5	5081,3
Jegyzet	2476	2402	2278	1566,6	1377,4	1315,9
Különlenyomat	2465	1342	683	295,8	161,0	82,0
Zenemű	404	256	225	648,3	406,7	374,7
Térkép	74	50	84	867,9	717,2	612,7
Összesen	13552	12587	12440	103342,1	90761,3	79542,7

Goethe Intézetben a szerződést a frankfurti könyvvásár igazgatójával, Peter Weidhaas ebből vállalta, hogy frankfurti segítségével Budapest is megrendezi a maga nemzetközi könyvvásárát. A két testvéráros együttműködése nem új keletű, és a közösen rendezendő, nemzetközi könyvvásár ötlete is felvetődött már négy évvel ezelőtt.

Maga a vásár a könyvszakmában korszakhatárt jelez, több szempontból is. Öt éve, az átalakulásokkal párhuzamosan egy könyves forradalomnak lehetünk tanúi: az aluljárók, utcák, terek megteltek politikai, szex-, szakács- és gyerekkönyvekkel; új kiadó- és terjesztőcégek jöttek létre, és felborultak a hagyományos struktúrák. A szakma fokozatos megtisztulásával, a privatizációval, az alapítványok feléledésével körvonalazódni látszik egy új könyves világ, amelynek szüksége van működő nemzetközi kapcsolatokra, arra, hogy visszanyerje elvesztett helyét a keleti régióban, és hogy aktívabban, s nemcsak licenccsoporthozként is bekapcsolódhasson.

Ide olyan nyugati cégek jönnek el, amelyek rendelkeznek már üzleti partnerekkel a régióban és Magyarországon, vagy hosszú távon érdekeltek abban, hogy a kiépülő könyvpiacba tőkét fektessenek be, és jó kapcsolatokra tegyenek szert – esetleg a hazánkba érkező nyugati vendégek lehetséges szándékait Zentai Péter László, az MKKE igazgatója. – A mi szerepünk: kompszerep. A nyugati és magyar könyvkiadók is üzletet remélnek és a térség országai is. De ez utóbbiak könnyebben jutnak el Budapestre, hogy találkozhassanak a lehetséges nyugati partnerekkel, mint Frankfurtba.

– A románok, a bolgárok nem engedhetik meg maguknak Frankfurtot: a repülőutat, az egyhetes kinttartózkodást – erősíti meg Bart István, az MKKE elnöke. – Ide viszont el tudnak jönni, itt van ismerős, van rokon, segítség, így az út megszervezhető számukra.

Ha április, akkor Budapest

A kiállítás alapterületének hét százalékát a volt keleti tömb általában kis kiadói foglalják el (természetesen a magyar kiadók nem számítanak ide, ők egyébként hatvan százalékkal részesednek). Egy részük ahhoz is támogatásra szorult, hogy Magyarországra jöhessen. Így az Európa Tanács, a Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Minisztériuma és a Soros-alapítvány kelet-európai fiókálapítványai nélkül a kompszerep nem valósulhatott volna meg. Ez a szerep jelenthet hosszú távon bevételt a kiállítás szervezőinek, s a különböző nemzeti könyvkiadóknak. A fesztivál ugyanis nem emberbarát, hanem nagy távlatokat ígérő üzleti vállalkozás, amelynek bevételein közösen osztozik a magyar és nemzetközi könyvszakma Magyarországgal. Ezért váltak erkölcsi és pénzügyi kockázatot a szervezők, hogy megnyerjék a világ könyvszakmai szereplőit, azok pedig elfogadják a helyszínt, és eljőjenek. (Ebben segítettek a frankfurti partnerek.) Ezért is izgul az MKKE vezetése a fesztivál sikerért, ezért támogatta Budapest önkormányzata és a Művelődési és Közoktatási Minisztérium a vállalkozást, hiszen nem a befektetett 25 millió forintról (ami a tízmilliárd forintnyi éves könyvforgalom töredéke) vagy csak egy kiállítás nyereségességéről van szó, hanem arról, hogy a vásár sikere révén növekedhet a magyar könyvszakma és Magyarország presztízse és ezáltal bevétele is.

– Ez olyan, mint a Forma-1 – állítja Inkei Péter fesztiválvezető. – Az, hogy valaki egy futamot megrendez, önmagában még nem érdekes. De az jelentős, ha benn marad a versenysorozatban. Ahogy fontos az is, ha a nemzetközi szakma arra asszociál: április vége, akkor Budapest.

A könyvfesztivál természetesen a legtöbb lehetőséget a magyar kiállítóknak és látogatóknak kínálja. Hiszen a szakmai rendezvények mellett neves előadókkal, vendégekkel büszkélkedő kulturális események igérkeznek. S azáltal, hogy a frankfurti vásárral ellentétben Budapesten a vásár valóban vásár lesz, ahol vásárolni is lehet, a fesztivál csábereje igen erőssé válhat. (Kár, hogy hó végén rendezik meg, egy-másfél héttel a befizetés előtt.)

Bart István a magyar könyvkiadók lehetőségeit látogatja. – Ma a leglényegesebb probléma hazánkban a kiadók és kereskedők kapcsolata. Például a frankfurti vásár fontosabb fele a német könyvvásár. Ott a német kiadók találkoznak az olvasókkal. Persze ennél is nagyobb esemény az, amikor a nemzetközi cégek egymással csereberélnek. Mi is így vagyunk ezzel: a külföldiek adják a rendezvény rangját, de az igazi eredmény a magyaroknál jelentkezik, ha a kiadók és kereskedők is megkötik üzleteiket.

Ez a piacépítési stratégia egy másik ötletet is felvetett. Az MKKE elnöksége megvitatta azt a lehetőséget is, hogy az ünnepi könyvhét eseményeit összekapcsolják-e a nemzetközi könyvfesztivállal. Az ötletet elvetették, mondván, a könyvhét a magyar könyvszakmában olyan sajátos, az irodalmat és könyvkiadást összekapcsoló tradíció, amihez nem lehet egy nemzetközi fesztivált kötni.

Az első fesztivál kínálatában és programjában is újdonságot hoz, első alkalommal mutatkozik be a hazai könyvszakmában a multimédia, a számítógépes CD, amelynek sajátossága, hogy szöveget, mozgó- és állóképet, hangot egyaránt tárolhat. Ezért a felhasználási területe igen tág, a nyelvoktatástól (a British Council mutat be ilyen) a nívós ismeretterjesztésig (a Kossuth Könyvkiadó vezetője a Nyugaton nagy népszerűsége szerzett CD-eket) terjed. A kiállítás másik újdonsága a Budai Könyvdíj, melyet a XII. kerület önkormányzata és az MKKE jóvoltából nyerhet el a pedagógiai szempontból legértékesebbnek talált és ki is állított könyv. De e díj meghonosítása inkább a vásárszervezés, mint a könyvszakma pedagógiája.

Tőke és privatizáció

Az átalakuló könyvszakmában végbement változások közül az MKKE vezetői a legfontosabbnak a privatizációt tartják. – A privatizáció visszafordíthatatlan folyamatá vált – mondja Zentai Péter László –, a könyvkiadók majdnem száz százaléka magánkézbe került. De a szakma véleménye az, hogy először a kereskedelem magánosítását kellett volna elősegíteni, hiszen ez az a szűk keresztmetszet, ami a könyvkiadást fojtogatta, és gyengíti ma is.

– A kereskedelmi vállalatok óriási elvesztéséget szenvedtek el az előprivatizációban – fűzi tovább a szót Bart István –, amikor a bevétel (hatszázmillió forint) nem maradt meg a cégeknél, hanem eltűnt az ÁVÜ zsebében. A könyvkereskedelemben azért is sokkal rosszabb

A nyelvet tanulók számára valóságos paradicsom

BOROS JENŐ FELVÉTELE

a helyzet, mert a privatizációnak még nincs vége. A három nagy kereskedőházból – Libri, Bibliofil, Lira és Lant – csupán az utóbbi sorsa dőlt el. Így viszont konzerválódnak a korábbi állapotok, hiszen e cégek menedzsmentje lehetetlen helyzetben van. Másfél éve nem ismerik cégük jövőjét. Így nem lehet értelmes üzletpolitikát csinálni. A privatizáció akkor indít el pozitív folyamatokat, ha tőkét is pumpálnak a kereskedelembe. Ugyanis a nagykereskedőt arról lehet megismerni, hogy vásárol. Ma viszont ők szaladják körbe az országot, hogy felvegyék a rendeléseket, és továbbítsák a kiadókhoz. Ez nem kereskedelem, ez elosztó, kiszállítói funkció. Ilyen van másutt is a világban, csak nem akkora árrésszel működik, amennyit ma egy nagykereskedő elkér, hiszen ez a tevékenység semmilyen kockázattal nem jár.

A kiadói ártrendeződésről már optimistábban vélekednek a szakemberek. Nézetük

szert a kiadói mezőny vezető huszonöt cége adja a piaci terméshatvan, a minőségi könyvkiadás nyolcvan százalékát. A „rég” kiadók közül ide soroltattott az Európa, a Móra, a Műszaki, az Akadémiai, a Közgazdasági és a Corvina Kiadó. Az újjak között – többek között – az Officina Nova, a Park, a Pesti Szalon, a Springer Hungarica, a Századvég.

A letisztulási folyamattal párhuzamosan drámai visszaesés figyelhető meg: az 1989-es 113 milliárdról 80 milliára csökkent a példányszám, csökkent az összes műszám. Az 1992-es 8,5 milliárd forintnyi könyvforgalom az elmúlt évre tízmilliárdra nőtt, viszont ehhez hozzászámítandó az átlagosan hatszázalékos kulturális járulékok és a tízszezálékos forgalmi adó által keltett áremlési hullám hatása is. Ártrendeződtek a mecénatúra keretei is. 1992-ben a Soros-alapítvány – mint a legnagyobb magánmecenás – megteremtette a maga direkt könyvfinanszírozási rend-

szert. Megszűnt a Kulturális Alap, hogy helyette létrejöjjön az MKM-től függő Nemzeti Kulturális Alap, és megszületett a Magyar Könyv Alapítvány is.

A könyvterjesztés csődjé vezette a könyvklubkísérletek elindításához, a szakmában is polgárjogot nyert franchise-rendszerhez, a kis könyvterjesztők növekedéséhez, a könyvesboltprofilok egyre tisztábbá válásához.

A könyvszakma sokat nyert és veszített az elmúlt öt év alatt. Vesztett, amikor azt remélte, a nagy értékű és fontos antikváriumok, könyvesboltok mindegyike megtartja funkcióját. A tapasztalat pedig az, hogy egy szuvenírüzletet feldob néhány dekoratív könyv. A szakma végül is nyert tapasztalatokat, új kollégákat, bizáncereket és ingatlanspekulánsokat, lendületet, erősödő önszervezési és lobbytechnikákat, és vesztett pénzt, piacot, szakembereket, no meg hitet.

Dombi Gábor

BRITANNICA HUNGARICA

Az Encyclopaedia Britannica és a Magyar Világ Kiadó szerződése alapján régi álom válik valósággá: megjelenik az enciklopédiák fejedelmének magyar változata

A 18 KÖTETES SOROZAT KÖZEL SZÁZEZER SZÓCIKKE ÉS A HÚSZEZER ILLUSZTRÁCIÓ A VILÁG LEGÁTFOGÓBB, LEGKORSZERŰBB TUDÁSANYAGÁT TARTALMAZZA. Az első kötet 1994. novemberében jelenik meg - 1995-ben három, ezt követően évente négy kötet lát napvilágot.

A Britannica Hungarica nem hiányozhat polcáról,

MERT a Világenciklopédia az élet szinte valamennyi kérdésére válaszol; mindemellett az angolszász esszé ragyogó stílusa élvezetes olvasmánnyá varázsolja a könyveket.

MERT a Britannica Hungaricát a kiadó mindennapi használatra és több generációnak szánja. Ehhez igazodik külleme: a nagy (215 x 275 mm) formátumú kötetek csaknem 800 oldalasak, a belgiumi Brepols nyomdában készülnek NÉGYSZÍNNYOMÁSSAL, KIVÁLÓ MINŐSÉGŰ PÁPIRON, ARANY ÉLMETSZÉSSSEL, VALÓDI BÖRKÖTÉSSSEL.

MERT kellemes meglepetés a Britannica Hungarica ára is. A honi könyvkiadás történetében egyedülálló sorozat bevezetésekor a kiadó - a *Kereskedelmi Bank* támogatásának köszönhetően - RENDKÍVÜLI ELŐNYÖKET kínál.

A könyv bolti ára 4.300 Ft, de a megrendelő mindössze 3.400 Ft-ot fizet. És ez távolról sem minden! Az előzetesen jelentkezők számára a Magyar Világ Kiadó ugyanezen az áron garantálja a következő három kötetet, s a továbbiakban is jelentős kedvezményeket nyújt.

Kérésére postafordultával csekket küldünk, s 1.800 Ft. befizetésével a bevezető akció részesévé válhat. Késlekedni azért sem érdemes, mert az első három kötet megrendelő között - közjegyző jelenlétében - sorolást tartunk: MINDEN TIZEDIK JELENTKEZŐ VISSZAKAPJA A BEFIZETETT ÖSSZEGET, s ingyen jut e kötethez.

A tudás ajándéka:

BRITANNICA HUNGARICA
A világciklopédia

MEGRENDELŐLAP

Szeretném megrendelni a **BRITANNICA HUNGARICA** köteteit a kedvezményes bevezető akció keretében. Kérem, küldjenek csekket.

Név:.....

Lakcím:.....

Népszabadság/Britannica
1960 Budapest

ROBERT HOLL
MARTHA ARGERICH
THOMAS ZEHETMAIR
FISCHER IVÁN

Mi bennük a közös?

4

nap múlva eláruljuk!

BUDAPESTI
FESZTIVÁLZENEKAR